

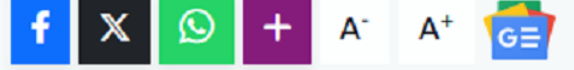

Yolsuzluk ve GRECO

MEHMET GÜN

25.08.2026 - 08:00
YAYINLANMA

24.08.2026 - 13:44
GÜNCELLEME

Siyasetçilerin beylik sözlerinin aksine, Türkiye'nin demokrasiden giderek uzaklaşmasının en önemli sebeplerinden biri, siyasetin boğazına kadar yolsuzluğa batmış olmasıdır. Resmen üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi bünyesindeki Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu'nun (GRECO) raporları da bu tabloyu doğruluyor. Kamuoyundaki yolsuzluk algısını güçlendiren soruşturmalara ve onlarca kişinin yakalanıp tutuklanmasına rağmen Türkiye'nin GRECO raporlarındaki durumu pek iç açıcı değil.

Türkiye'nin 2004'te katıldığı GRECO'nun ilk değerlendirme raporu 2006'da yayımlandı. Türkiye'ye 21 başlık altında geniş kapsamlı tavsiyeler yöneltildi. Bunlar arasında yolsuzlukla mücadele için bağımsız bir yapı ve uzmanlaşmış soruşturma birimleri oluşturulması; yargının yürütmeden, özellikle Adalet Bakanlığı'ndan bağımsızlığının artırılması; milletvekili ve kamu görevlilerinin dokunulmazlıklarının yolsuzluk soruşturmalarını engellemeyecek biçimde sınırlandırılması; Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun bağımsızlığının güçlendirilmesi; bilgi edinme ve denetim mekanizmalarının geliştirilmesi; ihbarcılarının korunması; bağımsız bir Ombudsman kurulması; yolsuzluk gelirlerinin tespiti ve müsaderesi ile yolsuzluk, örgütlü suç ve kara para bağlantılarının daha etkili izlenmesi vardı. GRECO, 2010'daki izleme değerlendirmesinde 21 tavsiyenin 15'inin tatmin edici biçimde yerine getirildiği veya ele alındığı, ancak bağımsız izleme yapısı, uzman soruşturma birimi, yargı bağımsızlığı, dokunulmazlıklar ve kamu denetimi alanlarında eksikliklerin sürdüğü sonucuna vardı.

2010'da kabul edilen Üçüncü Değerlendirme Raporu, rüşvet ve nüfuz ticareti başta olmak üzere yolsuzluk suçlarının düzenlenmesi ile siyasi parti ve seçim finansmanının şeffaflığına odaklandı. Toplam 17 tavsiyenin sekizi ceza hukuku, dokuzu siyasi parti finansmanı hakkındaydı. GRECO, 2012 itibarıyla bu tavsiyelerin hiçbirinin tam anlamıyla tatmin edici biçimde yerine getirilmediğini belirledi.

2016'da yayımlanan Dördüncü Değerlendirme Raporu ise "milletvekilleri, hâkimler ve savcılar bakımından yolsuzluğun önlenmesi" konusuna odaklandı. Etik kurallar, çıkar çatışmaları, malvarlığı ve menfaat beyanları ile denetim mekanizmalarının yanında yargı bağımsızlığı ve Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun (HSK) yapısı da raporun ağırlık noktalarındandı. GRECO, HSK'nin yürütmeden bağımsızlığının ve hâkim-savcılarının görev güvencelerinin güçlendirilmesini; Adalet Bakanlığı'nın mesleğe kabul, görevlendirme ve disiplin süreçlerindeki etkisinin azaltılmasını istedi.

Dördüncü tur dosyası, olağan uyum sürecini aşarak uzun yıllara yayıldı. GRECO, sonraki raporlarında yargıyla ilgili temel sorunun sürdüğünü ve yapılan yapısal değişikliklerin yargı bağımsızlığını zayıflattığını açıkça belirtti. Gerçekten de Adalet Bakanı'nın doğal başkanı olduğu, 13 üyesinin çoğunluğunun iktidar çoğunluğunca belirlendiği HSK, yürütmenin etkisine açık bir yapıya dönüştü.

Üst düzey yürütme görevlileri ve kolluk kuvvetlerinde yolsuzluğun önlenmesine ilişkin Beşinci Değerlendirme Raporu'nun tamamı ise Türkiye izin vermediği için hâlâ yayımlanmış değil.

MASAK raporları, HTS kayıtları ve gizli tanık beyanları, doğrulama yanlılığı (confirmation bias) veya siyasi saikle yürütülen soruşturmalarda belli bir sonuca ulaşmanın araçlarına dönüşebilir. Böyle bir düzende yolsuzlukla mücadele, güçlü olanın güçsüz olanı bastırmasının aracına dönüşürken benzer suçlara bulaşmış başkaları serbestçe dolaşabilir.

Buna rağmen ne iktidar ne muhalefet ne de Türkiye siyasetine yön verme iddiasındaki Abdullah Öcalan, GRECO'nun sağduyulu ve kurumsal tavsiyelerini hayata geçirme konusunda güçlü bir talep veya taahhüt ortaya koyuyor.